

(יז) שהשכינה יצא לקראותם. דלשון "לקראות" לא שיר¹ אלא בשנים ההולכים לקראת זה וכך:

שנתולש ההר וכו'. בפרק רביעי (שבת פח). הקשו התוספות (ד"ה כפה) הר' כבר אמרו "נעשה ונשמע" (להלן כד, ז), ולמה הוצרך זה, ותרצו התוספות דשמא כי זה חזרים בהם כשראו האש הגדולה, שיצאה נשמהם (שבת פח). ואין דעתנו נזהה בפירוש זה לעשות כל זאת ישראל שהקדימו בעשה לנו שמע - לאין, שיחזו מזכותם הגדול, שהוא לדורי דורות. ואולי התוספות סבירו להו דיון דמתהמת יראה חזרו להם, לא נחשב לחזרה למעט אכותם.

אבל העיקר הפירוש אשר גראה פשוט, כי כפה עליהם ההר כיגית לומר 'אם לא תקבלו התורה - שם תהא קבורהכם' (שבת פח). לומר כי המורה היא הכרחית לקבלה, ואם לא יקבלו התורה - שמה תהא קבורהם. וידוע, כי דברם המוכרים להיותם הם חשובים במעלה יותר, שאין אפשר מבולטים, ואין קיומם לנמצא בזולתם. אך כפה עליהם ההר כיגית להודיע מעלה התורה, שאין אפשר מבולודה כלל. ואם לא היה עשה זה, היו אמורים כי התורה אין הכרחית לעולם, רק ברצון קבלו עליהם, ואם לא קבלו - לא היו צריכים. אך היה השם יתברך מפה ומרצה אותם קודם, ואשר רוא שעיקר נתינתה על ידי כפית ההר, היו מוכרים לו מר Ci נתינתה מוכרכות, שאין להם קיום זולתה. וכך הביא שם (שבת פח). על המאמר זה "ויהי ערב ויהי בוקר יום השש" (בראשית א, לא), ה"א יתרה למה לי, מלמד שהנהנה הקב"ה עם מעשה בראשית, שאם לא יקבלו ישראל את התורה ייחזרו העולם לטהו ובו. וזה המאמר בא לפרש למה כפה עליהם הר כיגית, לומר כי נתינוג התורה היא מוכרכות.

ואיפלו hic קאמר רבא שם (שבת פח). 'מכאן' מודעה רבה לאורייתא', פירוש שהיה מכריח אותו לקבל התורה, אף על גב דלפי זה לא חזרו מן "נעשה ונשמע", סוף סוף בשעה שקיבלו התורה הוי מוכרכם, וכיון שהיתה קבלתם בהכרח, יש כאן מודעה רבה לאורייתא.

וקאמר ד'הדר קובלן עליהם בימי אחושורש', דכתיב (אסתר ט, כז) "קיימו וקבעו", 'קיימו מה שקבעו כבר. פירוש, שהיו מקבלים עליהם מצוה אחת ממצוות התורה, דהיינו קריית מגילה, ואף על גב דין כן אונס, והם מעשיהם קובל עלייהם, וכיון שהם מעצם הסכימים לעשות מצוה זאת, (ו) זה קבלת כל התורה, שאיר' יוסיפו עוד מצוה - אם הראשונים הם מוכרכים עליהם, לפיכך קבלת קריית מגילה הוא קבלת התורה ברצון.

ואם לא היה זה, היה מודעה רבא לומר כי קבלת התורה בהכרח, והדברים המוכרים אינם בעצם. ולפיכך אם היו שבערים התורה יכולו לומר כי אין התורה ראוי להיות לישראל בעצם, אם הדברים המוכרים אינם בעצם, ואחר שה תורה אינה בעצם להם, אם כן אין התורה ראוי להם מצד עצם. ואין חדש אם יעברו התורה, sham אין האבן שעמד באoir - אין חדש, מפני שאין טבשו לעמוד שם, והוא עומד לשם בכת הכרח. וכאשר חדש ישראל מצוה אחת מן המצוות, אז נראת כי התורה לא היה באונס כלל ודובר הכרחי, רק כי התורה لهم בעצם גם כן. ואף על גב שהיה מוכרכיהם תחללה, זה כמו שאמרנו לעלה, כי אי אפשר זולת זה, אבל התורה גם כן מצד ישראל ראוי להם התורה מצד עצם, הרי התורה לישראל מצד המונע שרוצה בה, ומצד המקובל שהם ישראל. זה נראה כאשר קובל עליהם מקרה מגילה, הנה התורה להם מצד עצם, ואין לומר שה תורה הוא אitem לישראל רק מצד הכרחי, והבן זה. כך פירוש דברי חכמים.

ג) ועיקר השאלה בני"ד, אם יש חיוב על הקרוב מחמת החלום לפניו לא", כי מרצונו הטוב אין בדעתו להוליכו לא". הנה בברכות נ"ה, י"ח, דעתות שונות בעניין חלום א' משଘין עליו או לא, ולענין הלכה מצינו שני דיןים בש"ס ונפסק כן בש"ע - בנדירים ח' א' נידחו בחלום ציריך' ב' בני אדם להתריר לו, ונפסק בש"ע י"ד של"ד סע' ל"ה - ובسنחדרין ל"א הר' שה' מצטער על מעות שהניחס לו אבי, ובא בעל החלום ואמר לו לך וכך הם, של מע"ש הם, זה ה' מעשה ואמרו דברי חלומות לא מעלה ולא מורד, ונפסק כן בש"ע ח"מ ס"י ר' ר' סע' ח'.

וכבר הארכ' בזה התשבב'ץ' חילק ב' סימן ק' ח', לאחר שהביא הגמ' דברכות נ"ה ב' דרבא רמי כתיב החלומות שוא ידברו וכתיב בחלום הדבר בו, ל"ק כאן ע"י מלאך כאן ע"י שד, מעתה אחר שנתיישב מוח"ל והשלל מעיד עליו כי יש חלומות צודקים וראוי לחוש להם, ויש אין צודקים, ואנחנו שיש לנו ספק בזה החלום אם צודק או לא, בכל דבר שבמנון יש לנו להעמיד הממון שנפל בו הספק בחזקת בעליים, אבל בהאי דעתרים שנדו בחלום אם ע"י מלאך ציריך התורה, וה"ז ספק מנודה וציריך התורה מספק, והאריך שם ע"ש.

ד) ולפי דברי התשבב'ץ', אפילו ה' זה המצווה בחלום מניה ממשו, ומזכה אחר כך בחלום להוליכו לא"י לא עדיף מהאי דגמרא סנהדרין ל"ג נ"ל, שהניחס לו אבי ואמר במקומם פלוני הם של מע"ש הם דפסקין זדרבי חלומות לא מעליין ולא מורידין, כיוון דהமמון לאחר שמית אבי הוא בחזקת הבן, לא מפיקין מחזקתו ע"י חלום. ולא שיר בזה הא' למצווה לקיים דברי המת וככחו"מ סימן ק' ח' ס"ח, דברם מיר' שאמր כן בחיזו' ולאחר כך מת, אבל כאשר בחלום כיוון דנוגע לאפוקי ממנה מירושין אמרין דהממון בחזקתם ודרכי חלומות לא מעליין ולא מורידין. ובנ"ד בלאה"כ לא שיר לומר הא' למצווה לקיים דברי המת, זהה שיר רק דהמת צוה לעשות מה בממון שלו שיר לומר הא' למצווה לקיים דברי המת, דא ודאי אם ה' הדבר

זהה נוגע מבן שמאוב' בכבוד ואפי' לאחר מיתה, אם האב יצוה בחיזו' להוליכו לא"י אפי' שאין להאב ממן שלו, כיוון דזה נוגע למצווה דכבוד אב, יש לומר דלאחר מיתה ג' ח'יב,

ובנ"ד שלא בא החלום רק
לקרובו דלא שיר מצווה דכבוד, פשיטה דלא שיר הא' למצווה לקיים דברי המת אפי' כسامר כן בחיזו', מכש"כ כשבא רק בחלום - דדמי' להא סנהדרין ל"ז דברי חלומות לא מעליין ולא מורידין.

(ה) ומצאתי בספר חסידים ס' תשכ'ג', מעשה שעשו ארון למתח ונסואר מן העץ, אמר יהודי אחד אכך אותה חתיכה ואתקין כינור, אמר לו לא תקח ולא חשש, וראה בחלום אותו המת שתיקין לו הארון ואמר לו קודם שתיקין משיור הארון כל' שיר, אם יתקין ינקום הימנו ולא חשש ותיקין, עוד אמר לי' אם לא ישבור הכנור יהיה מסוכן ולא חשש וחלה, וכשחללה מאד לקח בנו אותו כל' שיר ושיבר על קבר של אותו שנראה לאביו, והניחס השברים על הקבר ונתרפא אביו וכו' ואם בא המת בחלום על עניין המצאות (ובהגאה שם, נראה שצ"ל המעוטה) כמו שאמר מעות של מע"ש הם דברי חלומות לא מעליין ולא מורידין עכ"ל ספר חסידים,

משמעותו אמרין דברי חלומות לא מעליין, מ'ם כשלבו נוקפו אפשר דיש לו לחוש להחלה, ובפרט כשיבא לו החלה עוד פעם. אבל עפ"ד אין מחייב כלל להוליכו לא"י ממן שלו, רק כשירצה ודאי מותר וכנ"ל אות ב' - והשי"ת יצילנו משגיאות הרחמן הוא יגדור... ולא ישמע ח' שוד ושבר